

ТЕМА ПАТРІОТИЗМУ В ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ КУЛІША

Голубченко О.

Творчість Миколи Куліша – це багатогранне зображення побуту, психології, соціально-культурних процесів, інтелектуальної динаміки, світоглядних тенденцій в Україні перших десятиліть ХХ століття. У своїй комедії «Мина Мазайло» митець зобразив побут старої інтелігенції, якої залишилося не так вже багато серед представників його сучасності, майстерно засуджуючи міщанський світогляд. У «Народному Малахії» М. Куліш описав утопічний й небезпечний соціально-психологічний експеримент, проймаючи головного героя ідеєю морального вдосконалення людства. В мелодрамах «Зона» та «Закут» драматург звернувся до теми переродження революційної ідеї та катастрофи фанатизму. А ось світоглядне і філософське зіткнення особистостей спостерігається у «Маклені Грасі». Герої М. Куліша переймаються національними проблемами й питаннями, шукають сенс свого існування, намагаються подолати страхи за майбутнє та перебороти трагічні моменти долі.

Сам Микола Куліш захоплювався літературою з раннього дитинства. У юнацькому віці його цікавила творчість М. Кропивницького, І. Карпенка – Карого, М. Старицького. Саме на твори цих письменників він спиратиметься у майбутньому. Серед яскравих планів був лише вступ на історико-філологічний факультет Новоросійського університету [4, с. 693].

Перша світова війна перевернула ці плани, і він, закінчивши школу, два роки воював на протинімецьких фронтах біля Вільно, на Волині, в Галичині. Участь у воєнних діях дала можливість М. Кулішу відчувати біль своєї Батьківщини. Тому він не переставав писати твори про Україну, уявляти, як згодом матиме можливість повернутися до рідної домівки. Революційні ідеї поселилися у думках М. Куліша, який мав надії на побудову гуманістичного й справедливого суспільства.

Саме думки про Вітчизну надихали письменника на нові дії. У 1917 році світ побачив «Патетичну сонату», у якій М. Куліш відтворив свої сподівання на визволення і культурне відродження нації. «Патетична соната» – це результат експериментального творчого пошуку пи сіменника. В основі цього пошуку – органічне поєднання слова й музики, що в драматичному творі набуло вищого метафоричного, символічного звучання. [5, с. 149]

Мова є однією з найхарактерніших ознак народу, адже саме вона впливає на свідомість кожної людини і нації загалом. Рідна мова формує патріотичні почуття та гордість за свій народ. Вплив М. Куліша як геніального драматурга на розвиток української мови був дуже вагомим.

Українська мова формувалася довгий час та закріплювалася переважно в художніх творах. Першим кроком письменника до здійснення цієї мети було видання першої української абетки «Первинка», яка була не лише просвітницьки необхідною для південного регіону, але й літературно цікавою. Вона будувалася на класиці української художньої культури, містила й відбиток творчості самого М. Куліша. [4, с. 713]

В 1921 році митець став завідувачем Одеським губернським відділом соціального виховання, їздив по всій губернії, рятуючи школярів і вчителів від голодної смерті, бачив страхіття голоду, людське здичавіння і благородство духу. Усе це М. Куліш відтворив у своїй першій п'єсі «97». Драматург безжально торкався ран, які ще кровоточили, розповідав про ще пам'ятні кожному страждання рідного народу. Стиль п'єси ближчий до побутового, адже головним завданням, що ставив перед собою митець, було показати глобальні проблеми усього українського народу через дрібніші неузгодженості у сім'ях. М. Куліш звертав увагу читачів на картини «в сірених рамцях злиденного, вбогого, та ще й поруйнованого голодом життя. Ворожа сила – куркулі і голод - давить людей, валяє на смерть» [6, с. 328]. Так написав сам автор у листі до друзів.

П'єса «Комуна в степах» була своєрідним продовженням «97». Конфлікт у цій п'єсі розгортається між куркулями і комунарами за спірний шматок землі та паровий млин. Автор співчутливо описує образи комунарів, розуміючи безперспективність їхнього задуму щодо рівності між ними і куркулями.

Тематично із згаданими вище двома п'єсами пов'язана соціальна драма «Прощай, село». Кожна з цих п'єс і всі разом показують трагедію українського села. Воно розшматоване на частини, забуто багаторічні традиції, зруйновано усталений побут, і нехай не всі селяни розуміють, що насправді сталося, але трагедія народу від цього не стає меншою. Письменник показує героїчну боротьбу найбільшого населення за життя у складних умовах та закликає читачів боротися і йти до кінця, не дивлячись на перешкоди. Він об'їжджає всю Україну з метою побачити бажання українського села.

У 1926 році стає головою літературної організації «ВАПЛІТЕ», яка за головну ідею мала українізацію. Задля поширення цієї політики митець об'єднує навколо себе українських письменників і продовжує боротьбу за її впровадження [2, с. 4]. Саме це спонукало видання в 1929 році найкращої комедії М. Куліша – «Мина Мазайло», ідеєю якої є саме зображення українізації в 20-і роки ХХ століття. У жартівливій манері автор говорить про доволі серйозні речі. Люди поділялися на дві групи і кожна безтями возвеличувала свою мову [5, с. 149]. Автор сміється над такою поведінкою.

Утиски вживання української мови в Російській імперії драматург вважав знущенням з поетичної мови. Тому українізація, яка проводилася у 1920 – 1930-ті роки, повинна була випавити цю несправедливість. Той, хто зневажливо ставиться до рідної мови, до рідного народу, не може сам викликати поваги до себе. Це те, що ми маємо винести з п'єси. [3]

Та питання мови, точніше, ставлення до неї персонажів – це лише частина того, на що письменник намагається звернути нашу увагу.

Незважаючи на певну однобічність при змалюванні драматичних характерів і помітну авторську налаштованість на відповідну ідею, образи «Мина Мазайла» відображали правду життя, те типове й суттєве, що характеризувало суспільство. [1, с. 506] Саме ця комедія має неабиякий вплив на читачів. Микола Куліш намагався вимовити свої думки та сподівання щодо подальшого розвитку мови, нації та України загалом. Письменник ставив перед собою завдання показати суспільству справжню проблему, яку необхідно вирішувати разом.

Обірвався життєвий шлях письменника 3 листопада 1937 року. Микола Куліш належить до того типу письменників, про яких можна сказати: художником слова він народився. Бо від народження у нього було єдине призначення – велике й непохитне – писати. Він ділився тим, що його радувало, захоплювало, бентежило, гнітило, з допомогою емоційного, барвистого, дотепного слова. Після себе він залишив твори, якими застеріг майбутнє покоління від повторення помилок минулого та дав нам можливість будувати світле майбутнє.

Могутня постать письменника увібрала в себе поетичну безмежність і епічну велич землі, на якій він формувався й зростав, драматизм змін і перманентну поліпроблемність суспільства, у якому проходило його життя. Микола Гурович Куліш – справжній патріот, який виховува не лише молодь свого часу, а й майбутні покоління.

---

1. Авраменко О. М. Українська мова та література: довідник/ О. М. Авраменко, М. Б. Блажко. – К.: Грамота, 2016. – 560 с.
2. Голобородько Я. Ю. Портретографія духу (Життєві і мистецькі колізії Миколи Куліша): довідник/ Я. Ю. Голобородько. – Херсон, 2008. – 348 с.
3. Драматургія М. Куліша: основні теми, ідеї // Українська література.// <https://lektsii.org/6-42182.html>
4. Куліш А. С. Спогади про Миколу Куліша/ А. С. Куліш.// Куліш М. Г. Твори. – К.: Дніпро, 1990. – С. 693 – 713.
5. Куліш М. Г. Мина Мазайло. Патетична соната. П'єси/М. Г. Куліш. – К.: Грамота, 2018. – 216 с.
6. Куліш М. Г. П'єси/ М. Г. Куліш.. – К.: Либідь, 2004. – 648с .
7. Юренко О. С. Про Миколу Куліша/О. С. Юренко. // Забуттю не підлягає: Нариси, спогади, оповідання. – Херсон, 1994. – С. 121 - 143.